

NIEDBALSTWO (71) *sb n*

W pisowni łącznej (70), w rozłącznej (1).

Wszystkie samogłoski jasne (w tym w a 3 r. błędne znakowanie).

sg N niedbalstwo (14). ◇ G niedbalstwa (11). ◇ D niedbalstwu (1). ◇ A niedbalstwo (22). ◇ I niedbalstwem (12); -em (3), -(e)m (9). ◇ L niedbalstwie (5). ◇ pl A niedbalstwa (5). ◇ I niedbalstw (1).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVII(XVIII) w.

Niestaranność, byle jakie wykonywanie obowiązków; niezapobiegliwość, brak troski o coś; lenistwo; brak przeciwdziałania złu, niepodejmowanie w porę środków zaradczych; negligentia Calag, JanStat, Cn; oscitatio Mącz, Cn; incuria Calep, Jan Stat; indiligentia Calep, Cn; desidia, languor, otium, socordia Mącz; neglectus Modrz; ignavia, pignitia Calag; mollitia a. remissio animi, non curantia Cn [w tym czyje (36): pron poss (22), G sb i pron (13), ai poss (1)] (71) : RejKup Fv; ieśliżby fię tak co kędy w tym druku znalazło/ prosimy bącznego czythelnika żeby nie zarázem nam iákiey nieumieiętności y niedbalstwa przypifował BibRadz *6, *5, 1.Reg 26 arg, I 351a marg [2 r.]; Desidia, Leniwtwo/ zgniłość/ plugawość/ niedbáltwo. Mącz 379c; Inertissimum et desidiosissimum otium Leniwe/ á zgniłe niedbáltwo. Mącz 379c, 183d; RejZwierc [193] marg; ModrzBazBud ¶5; Calag 187b, 359b; ActReg 72; Calep 524b, 527b; Phil S2; SarnStat 235, 301, 898; KlonKr F; VotSzl A2.

niedbalstwo okolo czego [= zaniechywanie czegoś] (1): bo widzę k wierze niepodobne leniwtwo y niedbáltwo [uecordiam]/ nietylko pośpolitego ludu/ ále też y zacnych ludzi/ okolo przeftrezgania y gálzenia požogi. ModrzBaz 84.

niedbalstwo okolo czego [= przejawiające się w czymś] (1): A nie mowięć tego w ten sposób/ ábych niemiał ganić niedbáltwa álbo plugáltwa okolo vbioru. ModrzBaz 50.

niedbalstwo o kogo [= brak troski o czyjeś dobro] (1): ktora owieczka będąc pod takim złym páftherzem/ á chociay widzi złe á wżeteczne sprawy iego á ono niedbáltwo iego o owieczki Pánłkie/ iż fie oná przedfię nie da zwieść [...] od ftáteczności swoiey RejAp 37.

niedbalstwo w czym [= dotyczące czegoś] (5): DiarDop 106; RejWiz 96v marg, Cc7v; takowy niedbály Woiewodá zá winę téy niedbáłości Inochodniká nam dáć ma/ y będzie powinien tyle/ ile kroć niedbáltwa w przerzeczonych rzeczach dópuści fie SarnStat 285, 931.

I sg w funkcji okolicznika przyczyny: »niedbalstwem« (6): Mącz 357b; SkarJedn 310; Oczko A3v; co fię dobrego od Bogá łamego z dobrą naturą wście/ rodzice swoim niedbáltwem/ piefczotą/ y nieprzyftoyną miłością/ wykopywáią y gubią. SkarŻyw 136, 143; OrzJan 28.

W charakterystycznych połączeniach: leniwe niedbalstwo, szkodliwe, wielkie (4), k wierze niepodobne, zgniłe; niedbalstwo ludu (ludzi) (3), papieżow, strażej, urzędniow (urzędu) (2); niedbalstwo okolo gaszenia požogi, o owieczki, w skarbie, okolo ubioru; niedbalstwa dopuścić się (2), wstydzic się; ganić niedbalstwo, oplakowac, przypisowac, skarac, widzieć (3), winowac, wyznawac; o niedbalstwo klac, winowac; w niedbalstwo uwodzić; niedbalstwem być w zapomnieniu, dziać się, gubić, posilić się, utracac; w niedbalstwie karac się.

Szeregi: »niedbalstwo, (i) lenistwo« [szyk 2:1] (3): Oscitatio, Niedbáltwo/ Leniwtwo. Mącz 53c, 271a; ModrzBaz 84.

»niedbalstwo a mała piecza« (1): A nawięcey dla tego słuźnie mi lie tu łtan W. W. przytoczyć zdało/ widząc ty zawiłłáne czały nálze/ w iákim niedbálłtwie á práwie ná máley pieczy zołtály *RejZwierc* 119.

»niedbalstwo z nieochędożnością« (1): Ingenium incultu atquae socordia torpescit, [...] niedbálłtwo s nieochędożnością rozum zágnuśniáyą. *Mqcz* 459a.

»niedbalstwo i zaniechanie« (1): ále iłz prze dálekość mieyfc y drog niebešpieczność/ oddzielony będąc/ niedbálłtwem Papieźow y zaniechánim w zápomnieniu był [*kościół grecki*] *SkarJedn* 310.

»niedbalstwo a zaniedbanie« (1): ukazują też wielkie niedbalstwa a zaniedbania wszystkich urzędników koronnych we wszystkich sprawach a porządkoch tych *DiarDop* 106.

»zła sprawa a (albo i) niedbalstwo« [*szyk 2:1*] (3): *RejAp* 37 *cf* *niedbalstwo o kogo*. *Cf* »prze niedbalstwo albo i złą sprawę«, »w złej sprawie a w niedbalstwie«.

Wyrażenia przyimkowe w znaczeniu 'z powodu niedbalstwa': »dla niedbalstwa« = *proper incuriam* *JanStat* (3): Gnoiow ná ściány nie miotác w łtányiach/ [...] bo od tego ściány gniją: á gdy iedná zgniie/ włyżtko lie obali/ dla niedbálłtwá. *GostGosp* 16; *SarnStat* 899.

~ *Szereg*: »dla niedbalstwa i lekkiego uważania«: Ale dla niedbálłtwá nálzego y lekkiego ták wielkich łzkod y niebešpieczeńłtw vważánia/ á to iefzcie te rzeczy do požádánego łkutku nie łą przywiedzione. *VotSzl* B4. ~

»z niedbalstwa« (1): pánowie ná vrzędách siedząc/ ábo z niedbálłtwá nie łądzą/ ábo źle nieśłufźnie łądzą/ ná ludźie łię ábo ná dáry oglądáiąc *SkarKaz* 2a.

»prze(z) niedbalstwo« (11): Zadney popráwy nie było około Kołciołá/ a tho prze niedbálłtwo Kápłáńłkie *BibRadz* I 216b *marg*; *GostGosp* 148; *SarnStat* 493, 840; *VotSzl* C2v, *KlonWor* 73.

~ *W połączeniu szeregowym* (1): O nędzny páłterzu kázdego łtádá Páńłkiego [...]/ oto Pan ná cię woła [...]/ ábyś lie obudził/ áby y ten ołtátek owieczek Páńłkich márnie nie obumárł/ przetho ołpálłtwo á niedbálłtwo á złą łpráwę twoię. *RejAp* 35v.

W charakterystycznych połączeniach: *prze niedbalstwo dzierźawcow* (2), *kapłáńłskie*, *starostow* (2), *źeglarzow*.

Szeregi: »prze niedbalstwo a lekkowáźność« (1): źebyłmy iednáko o Rzeczypołpolitei y o wolności nálzey omyłławáli/ co thym czáfem prze niedbálłthwo nálze/ á lekkowáźność ná łzrot pułłčili *MycPrz* II C4v.

»prze(z) niedbalstwo i (a) niedoźrzenie (a. niedozor)« [*szyk 1:1*] (2): *Strum* P2v; To wiem źe łię temu dźiwuią bárzo/ [...] źe Rzeczypołpo: wálźá/ y to/ y owo prze niedozor/ á niedbálłtwo ćierpi. *GórnRozm* Kv.

»prze niedbalstwo albo i złą sprawę« (1): ktorą [*łódkę Kołciołá*] áczkolwyek częłtokroć nawáłnołci czartowłkye przez kácyrze y mocárze tego łwyátá kołácą/ á prze nyedbálłtwo áłbo y złą łpráwę źeglarzow práwy narzáyą/ yednáł do tychmyáłł nye zátonełá *KromRozm* III L3. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]. ~

»za niedbalstwem« (2): *BiałKaz* H4; zá niedbálłtwem przełožonych rołłcie contemptus legum *KochWr* 31.

»w niedbalstwie« (2): koniecznieby się tedy wżycy ci zawnhydźić mieli [...] Iż oni mogąc temu dawno dożyć wżycić [...] tak oto w swym wielkim niedbalstwie zgnusili *BibRadz* *5.

~ Szereg:»w złej sprawie a w niedbalstwie« (1): rozżaluy się wżdy tego wdzięcznego ładka Pańskiego/ aby nie zmarło w złej sprawie twojej a w niedbalstwie twoim. *RejAp* 36v. ~

a. *Nietroszczenie się o sprawy wiary, brak gorliwości religijnej* (12) : gdyż tho wiesz co to ieft chodzić w tym niedbalstwie a w tym niedowiarstwie *RejPos* 67; *LatHar* 92.

niedbalstwo ku czemu (1) Ewangelia [ ] Przeciwno niedbalstwu ku wtawicznej modlitwie. *RejPos* [73].

niedbalstwo o czym [= *nieposłuszeństwo wobec czegoś*]: Pan go ielcze za żywota jego zmarłym zowie. A czoż mu to inżego iedna iedno niedbalstwo o wolej Pańskiej a złe sprawy jego. *RejAp* 35.

I sg w funkcji okolicznika przyczyny: »niedbalstwem«: To mowi iż Zydowie swym niedbalstwem tręcili zbawienie *BibRadz* II 42b marg; *SkarKaz*)(3).

W połączeniach szeregowych (3): *KarnNap* F4v; *LatHar* 142; Abo boiżnią/ albo niedbalstwem/ albo nieumiejętnością/ pfię żniwo twoje. *SkarKaz*)(3).

W charakterystycznych połączeniach: *niedbalstwo ku modlitwie, o wolej Pańskiej; nagroda niedbalstwa; niedpokryć; na niedbalstwo udać się; niedbalstwem psuć żniwo, tracić zbawienie, zelżyć sakrament; chodzić w niedbalstwie.*

Szeregi: »grzech i niedbalstwo« (1): ktorzy nam v łędziego strážliwego pomoga/ a grzechy y niedbalstwá náfze pokryją. *SkarKaz*)(3v. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»niedbalstwo a ospalstwo« (1): Wfpomni sobie [...] iako ieft żalóściw nád tym niedbalstwem a nád tym ospalstwem twoim. *RejAp* 45v.

»niedbalstwo a przepięczeństwo« (1): potem się na niedbalstwo a szkodliwe przepięczeństwo wdali/ i zniego/ ku cnotliwemu a chrześcijankiemu żywotowi/ zlenieli *MurzHist* L.

»niedbalstwo a złe sprawy« (1): *RejAp* 35 cf *niedbalstwo o czym*.

Wyrażenie przyimkowe: »dla niedbalstwa« = z powodu niedbalstwa (1): takowy wieczery Chrystuślowey nigdy nie vkufzą/ ktorzy dla cefnich rzeczy/ Albo/ dla swego nie dbalstwa opuśczią zbawienne nauki. *SeklKat* G3v.

Synonimy: *bezpieczeństwo, bezpieczeńność, gnuśność, lekkoważność, lenistwo, leniwość, niepamięć, niepilność; nierobotność, »ni zacz mienie«, obciążność, ociężałość, omięszkanie, ospalstwo, ospałość, próżnowanie, zaniechanie.*

Cf **NIEDBAŁOŚĆ, NIEDBANIE**